

IX-XI asrlarda Fransiya.

Reja.

- 1.Fransiyaning tashkil topishi.**
- 2.Fransiyada IX-XI asrlarda ijtimoiy holat.**
- 3.Fransiyada IX-XI asrlarda hunarmandchilik sohasi**
- 4.Fransiyada IX-XI asrlarda qurilish va me'morchilik.**

Fransiyaning tashkil topishi.

Fransiya karolinglar imperiyasining bir bo'lagi sifatida dunyoga keldi. Bu hodisa dastlab 843-yil Karlning vorislari o'rtasidagi imzolangan bitimdan tarix oldi.

Keyingi yillarda Fransiyaning o'z chegaralari qardoshlari o'rtasida olib borilgan urushlar natijasi sifatida nomoyan bo'ladi. Xususan, 870-yil tuzilgan shartnomaga muvofiq Fransiyaning sharqiy chegaralari aniqlandi, unga ko'ra Masa daryosidan Marsil va Ruangacha deb belgilandi.

Fransiyaning hududiga kiruvchi knyazliklar.

- Luor markaziy va quyi qismida Bulu, Tilu va Anju grafliklari.
- Ularning janubiy qismida Puate Kapetinglar yeri
- Sharqda Shanpan grafliigi va janubi-sharqda Burgundiya joylashgan
- Shimoli-g'arbdan Keltlar yashaydigan Britaniya hududi bilan chegaralangan

- Puate va Taronniyning oralig'ida Akvitaniya.
- Garoniy va Pireney oralig'ida Gaskask.
- Uning sharqida Tuluza joylashgan.
- Fransiyada Barselona grafligi bo'lgan. U IX asrda ajralib chiqadi.

Fransiya xaritasi.

Fransiyaning oxirgi Karoling vakillari

Fransiyaning oxirgi
karoling vakillari
Neyistiriyning
janubi-g'arbidagi
Burgundiya
gersogligi edi.
Burgundiya
gersogligi (Apelat)
va Akvitaniya
933-yil birlashdilar
va mustaqil
qirollikka

Fransiyaning mustaqillik uchun urushlari.

Butun X asr nemis va fransuzlar o'rtasida janglar bilan o'tdi. Urushlarning yana bir manbasi normanlar edi. Ular bilan bo'ladigan janglarning asosiy sababi yer uchun, yani karolinglarning hududlari uchun kurash edi. Bu hujumlardan faqatgina Parij grafligi o'zlarini yerlarini saqlay oldilar. Ular Orleanni ham saqlab qoldilar. Normanlar esa shimoli g'arbga yani janubi Neystrega chekindilar va bu yerda Normandiya gersogligiga asos soldilar.

Fransiya taxti uchun kurash.

X asr davomida Parij graflari (Robertinlar) va oxirgi karolinglar toj uchun kurash bilan o'tdi. Lekin 987-yil oxirlarida ko'chilik feodallar Robertinlardan bo'lgan Gugo Kapetni qirol deb tan oldilar. Ularda qirollik toji XVIII asrgacha qoldi.

Fransiyada qirollar hayoti.

Birinchi Kopetinglar sulolasidan chiqqan qirollar feodallardan farq qilmaganlar. Ularning muqum qarorgohlari bo'lmaganlar. O'zining dominida ham qirol o'z vassallari bilan kurashardi.

Ludovik IX.

Fransuz xalqining shakillanishi va fransuz tili.

- X asr davomida Frasiyaning siyosiy iqtisodiy hayotida feodal munosabatlar o'rnatilishi bilan kuchli o'zgarishlar ro'y berdi va ko'p millatlik barham topib yagona fransuz xalqi shakillana boshladi.
- Fransuz xalqi kompanentlari sifatida germonlar va gall-rimliklarni ko'rsatishimiz mumkin. Ularning zamirida shimoliy fransiyaliklar va provnasliklar shakillandi. Ularning oralig'idan Luor daryosi o'tardi.
- Ular kelajakdagi fransuz xalqining asosiy ajdodlari edi.

- Normandiyaga asos solgan normanlar tezda fransuz tili va ijtimoiy hayotidagi o'zgarishlarni o'zlariga qabul qildilar.
- Shimoliy Flandriya grafligi va janubiy fransiyaning bosh tili fransuz tili bo'lsa, shimoliy fransiya va shimoli sharqiy fransiya hududlarida yashagan xalqlar german tillarida so'zlashganlar.

Fransiyada IX-XI asrlarda ijtimoiy holat.

Qishloq xo'jaliklariga turli xildagi takomillashgan mehnat qirollarini yaratilishi munosabati bilan dehqonlar o'z xo'jaliklarida tobora ko'proq mahsulotlar yetishtirib olardilar. Feodallar uchun dehqonlardan ular yomon ko'radigan barishchino o'rniga mahsulot bilan obrok olish foydaliroq edi. Ko'p senorlar o'z yerlarini chek yerlarga bo'lib, foydalanish uchun dehqonlarga berardilar.

Krepostnoy senorning xususiy mulki edi. Uning ustidan to'la hukumron bo'lib, o'zi sud qilgan. Senorning yerida to'g'ilgan kripastnoy uning yerida ishlashi shart bo'lgan. Kripastnoy yerda ishlash, yo'l qurilishi, va boshqa majburiyatlarni bajarishi, undan tashqari natural va pul ko'rinisjhidagi soliqlar to'lashlari shart edi.

Fransiyada viloyatlar o'rtasida mehnat taqsimoti.

- Normandiya-temir rudasi va tuz qazib chiqarilar, otlarni urchitar edilar.
- Shampan va Burgundiya-oliy nav vinolar va zig'ir tolasidan surp to'qilar edi.

- Flandiriya-Angiliyadan keltiriladigan jundan to'qiladigan movutlari bilan mashhur edi.
-

Savdogarlar.

Savdogarlar bu tavarlarni Sena va unung irmoqlari orqali butun mamlakatga tarqatardi. Shanpan grafligidagi yarmarkaga olib borardilar. Parij butun shimoli-sharqda hunarmandchilik va savdo-sotiq markazi bo'lib qoldi

Fransiyada IX-XI asrlarda siyosiy vaziyat.

- Qirol yerlari muhim savdo yo'nalari ustida joylashganligi sababli, u o'z xazinasini savdogarlardan boj olish hisobiga to'ldirardi.
- Qirol daslab o'z yeridagi vassalarini bo'ysidirdi.
- Qirol o'z yerlarini qo'shni yerlarni sotib olish yoki bosib olish evaziga kengaytirar edi.

Fransiyaning birlashivudagi asosiy raqiblar.

- Normanlar Lo Mansh sohillarini egallagan edilar. Ular X asr davomida va XI asr boshlarida chegaralarini g'arbda Lo Manshdan Britaniyagacha, sharqda Samagacha va Men grafligigacha yitkazdi. XI asrdayoq normanlar Angliyani istilo qilib uni qiroli bo'lib oldi. Ularning vorislari davrida Fransiyaning yarmidan ko'p yeri ularning qo'liga o'tib ketdi.

Orta asrlarda retsarlik kiyimi

- Fransiya va Angliya o'rtasidagi kurash Fransiyaning g'olib chiqishi bilan tugadi. Shu bilan Fransiya markazlashivi tugadi.

Fransiyada IX-XI asrlarda qishloq xo'jaligi.

Shaharlarning rivojlanishi bilan
dehqonlar savdo-sotiq ishlariga ortildi.

- Hunarmadlarning mahsulotlarini sotib olish uchun feodallar dehqonlardan soliqni pul ko'rinishida ola boshladi.
- Krepostnoylarning shaxsiy qaramligi bo'shashdi.
- Katta pul evaziga dehqonlar o'z ozodliklarini sotib oldilar.

DEHQONLAR QARSHILIGINI O'SISHI TO'G'RISIDA XRONIKA.

butun okrukda senorlarini titroq bosdi ; ular tekkan daromadlariga rozi bo'lib yashashlariga majbur bo'ldilar. Bu axmoq beintizom xalq befaximlikning cho'qqisiga chiqdi. ular graf va shahzodalarga yaqin dehqonlar g'azabining oqibatlarini sezishni xohlamasalar o'zlarining fuqarolari bilan yumshaq momila qilishi kerakligini ayt kunlardashga botindilar.

DEHQON QO'ZG'OLONLARIDAN BIRI.

977-yilda zulimdan to'ygan dehqonlar Normandiyani egallab o'zlarining oldingi xaq-huquqlarini talab qildilar. 1024-yilda Bretaniyada ham shunday qo'zg'olonlardan biri bo'ldi. O'sha davr salnomachilarining yozishicha, ular "boshsiz va quolsiz" edilar. Lekin retsarlik otriadlariga qarshilik ko'rsata olganlar.

LYUDOVİK VI (1108-1137) MAMLAKATNI MARKAZLASHTIRISHDAGI QARSHILIKLAR

Fransiyada IX-XI asrlarda hunarmandchilik sohasi.

- Buyuk Karl zamonidayoq mohir hunarmandlar mavjud bo'lib ular endi qishloq xo'jalikda band qilinmagan.
- Ayni shu vaqtlarda elma-el kezib yuruvchi sayyor hunarmandlar ham paydo bo'la boshladi.
- Ular aslida dehqonlar bo'lib ,ular bu ishni qishloq xo'jaligi mavsumi bo'lmagan paytlarda bajarar edilar.
- Ilk O'rta asrlardagi mol ayirboshlash (savdo qilish) pomestyelarning yoki dehqonlarning ehtiyojlarini qondirgandan keyin ortib qolgan mahsulotlarni bozorga chiqarib sotishdan iborat bo'lardi.

Pomistyeler to'g'risidagi Kapitulyari va karolininglar davrining boshqa ba'zi hujjatlarida bozorlar bo'lganligini ko'proq eslatib o'tadi.

- Ilk Orta asr davrida cherkov va monastrlar huzurida an'annaviy yarmarkalar bo'lardi. Ammo, bu joylarda mahaliy sotuvchilar kam bo'lardi.
- Asosiy savdogarlar Lanbardiyaaliklar, yahudiylar, suriyaliklar, arablar, vazantiyaliklardan iborat kelgindi savdogarlar edi.

Hunarmandchlikning qishloq xo'jalikdan ajralib chiqishi

- Ishlabchiqaruvchi kuchlarning o'sishi, hunarmandchilik texnikasiga nisbatdan talabning kuchayishi tufayli hunarmandchilik asta-sekin alohida bir kasbga, kishilar ayrim gruppasining asosiy mashg'ulotiga aylandi.
- Endilikda hunarmand o'z vaqtini butunlay hunarga sarflaydigan bo'ldi.

- U qishloq bilan butunlay aloqasini uzib, ishlab chiqarish sharoitlari (xomashyosi bor va ishlangan molni bozorga chiqarib sotish imkoniyati ,hayoti va mol mulki ma'lum darajada xavf-xatarsiz ham aloqa yo'llari bilan qulay va hokazo) eng qo'l keladigan yangi, doimiy joyga ko'chib bordi.
- X-XI asrlarda Yevropaga turli hunarlar orasidan mustaqil kasb sifatida ikkitasi ajralib chiqqan:
 - Temir buyumlar yasash (tug'ulib kelayotgan metallurgiya)
 - Movut to'qish (jun, gazlamalar to'qish)ishlash) ayniqsa katta ahamiyat kasb etgan edi.

Fransiyada IX-XI asrlarda xalqaro savdo.

- Savdo-sotiq munosabatlari shahar bilan qishloq doirasidan chiqib, shaharlar aro keng savdo-sotiq munosabatlariga aylandi.
- Bu shaharlar o'zaro munosabatlaridan tashqari, Vizantiya va Arab Sharqining ayrim savdo markazlari bilan savdo-sotiq aloqalari bog'ladilar.

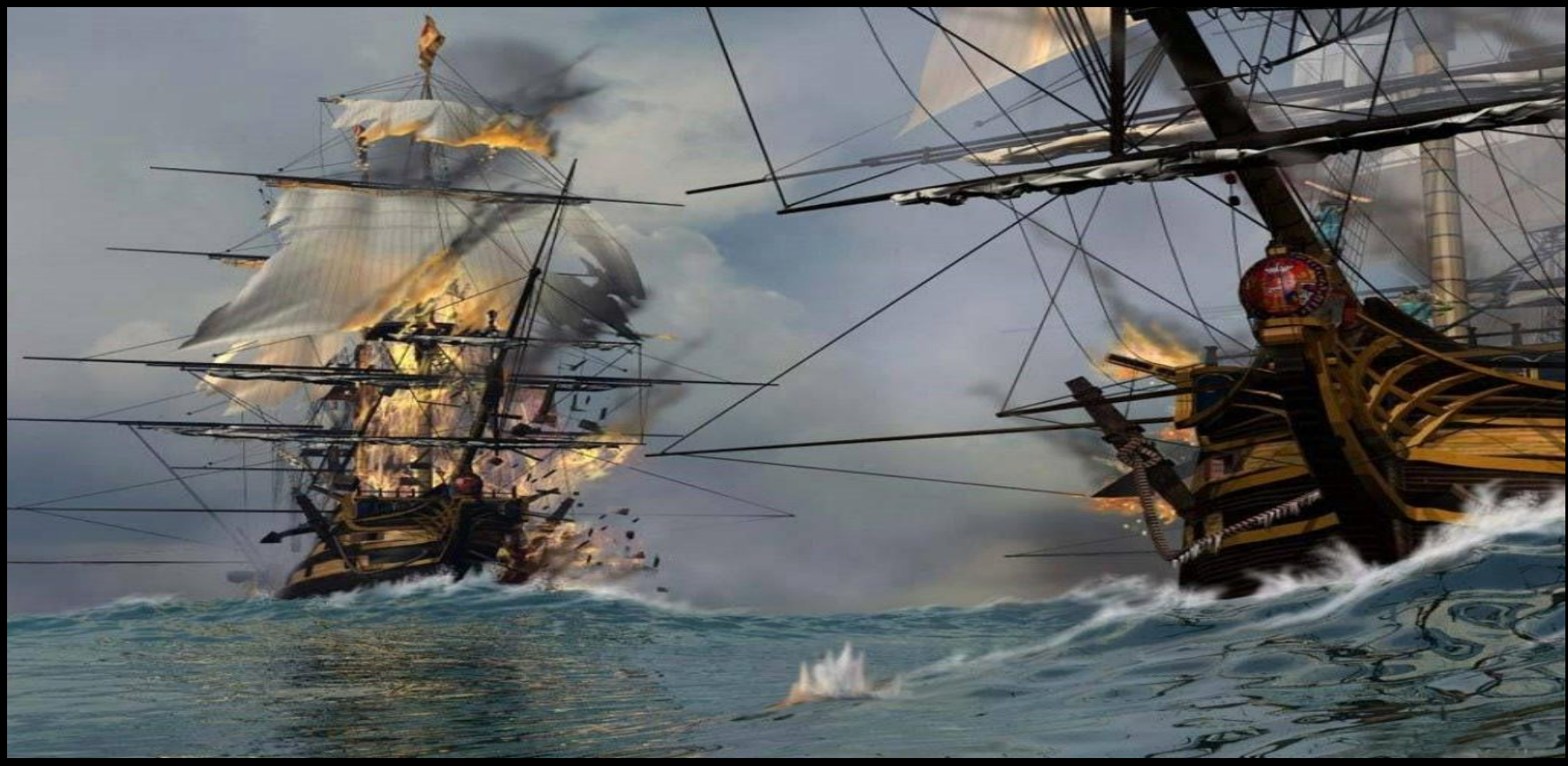
Fransiyada IX-XI asrlarda xalqaro savdodagi hamkorlari.

- O'rta dengiz savdosida ayniqsa Italiyaning Genduya, Amalfi, Piza, Venesiya shaharlari alohida ajralib turardi. Sharq bilan savdo-sotiq ishlarini rivojlantirishda Janubiy Fransiya shaharlari: Marsel, Arel, Narbonna ham asosiy rol o'ynadi. Katoloniya markazi Barselona ham muhim o'rin egalladi
- Shimoliy dengiz bo'yida Niderlandiya ham ajralib turdi. Niderlandiya va Germaniyada -Gent, Bryugge, Ilr, Arras, Bryusel, Kyolin shaharlari, Italiyada Milan va Florensiya shaharlari savdo-sotiqda yetakchilik rolini o'ynadilar.

O'rta dengiz shahrlari doimiy, hatto XII
asrlargacha yetakchilik qilib keldilar.
Eng qimmatbaho buyumlar G'arbiy Yevropaga
Sharq mamlakatlaridan kelar edi.

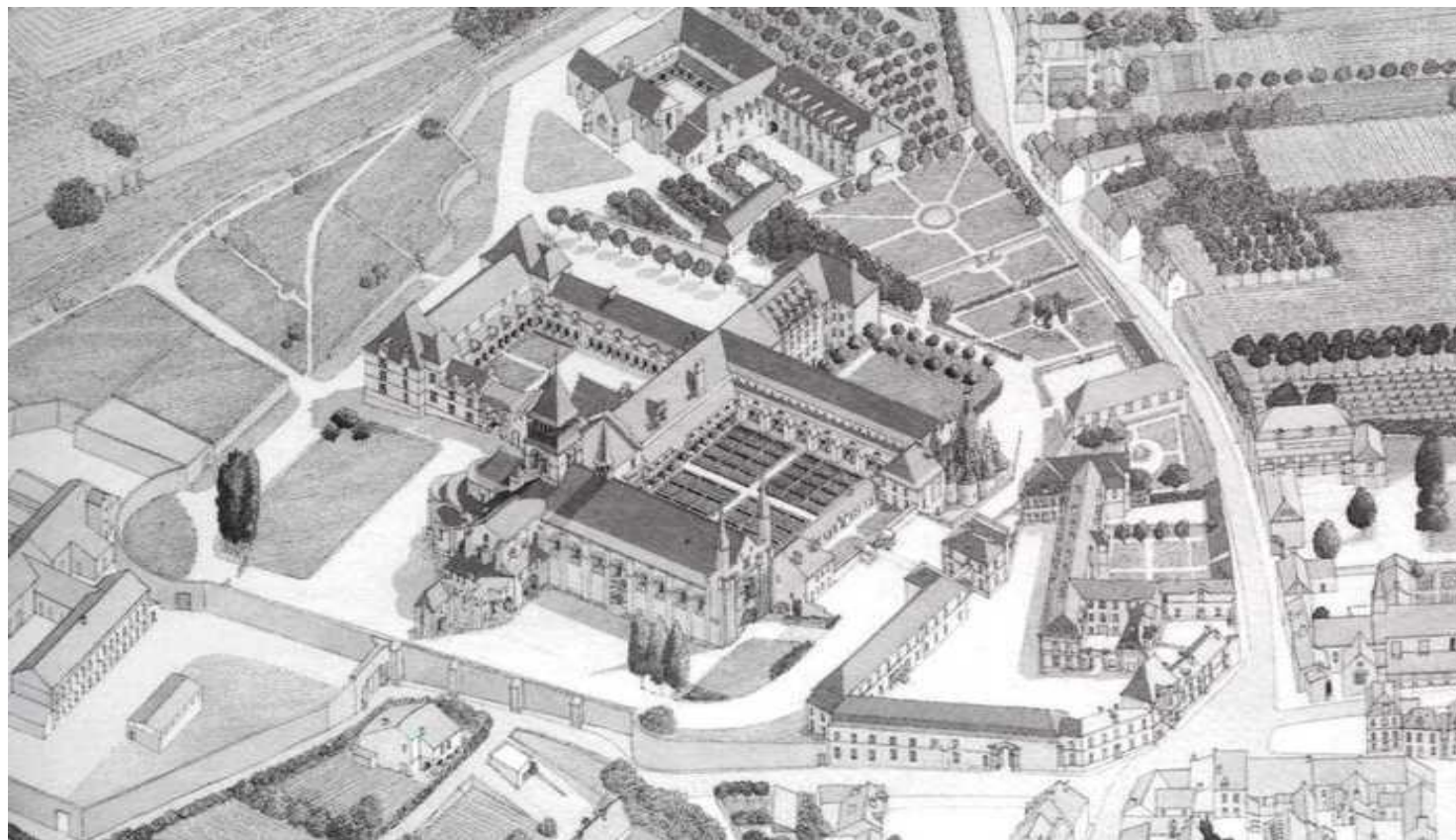
Dengiz savdo yo'llarida qaroqchilar bilan to'qnashuv.

Fransiyada IX-XI asrlarda qurilish va memorchiligida romon uslubi namunasi

O'RTA ASR FRANSIYA SHAHARLARINING KO'RINISHI.

Fransiyada gotika uslubi XII asr Shimoliy Fransiyada paydo boʻlib, XIII asrning I yarmida eng rivojlangan davriga chiqqan. Gotika (ital. gotiko-german qabilalarida gotlar nomidan) uslubi Gʻarbiy, Markaziy, Sharqiy Yevropa mamlakatlarida oʻrta asrlar sanʼatida hukmron badiiy uslub boʻlgan. Gotika termini uygʻonish davrida qoʻllanilgan. XII asrlarda Romon uslubi oʻrniga kelgan boʻlib, bu uslubdagi ibodatxonalar quydagicha koʻrinishda boʻlgan.

Fransiyada gotika uslubidagi XII asr monastir ichki ko'rinishi.

Bosh tarzi uchli raboqli va gumbazlari qobirg'ali, og'irligi akbutanlar orqali tashqari devor va tayanch ustunlarga o'tkazilgan sinchli tuzilma. Ustun oralaridagi yirik oynalar vetrajar bilan bezatilgan. Ichki ba tashqi haykallar va nafis tosh o'ymakori bezaklar bilan bezatilgan.

Gotika uslubidagi inshiotlar.

- 1. Bibi Maryam ibodatxonasi.
(1163-1257).**
- 2. Shartr (1194-1260).**
- 3. Reyms (1211-1311).**
- 4. Amen (1220-1288)**

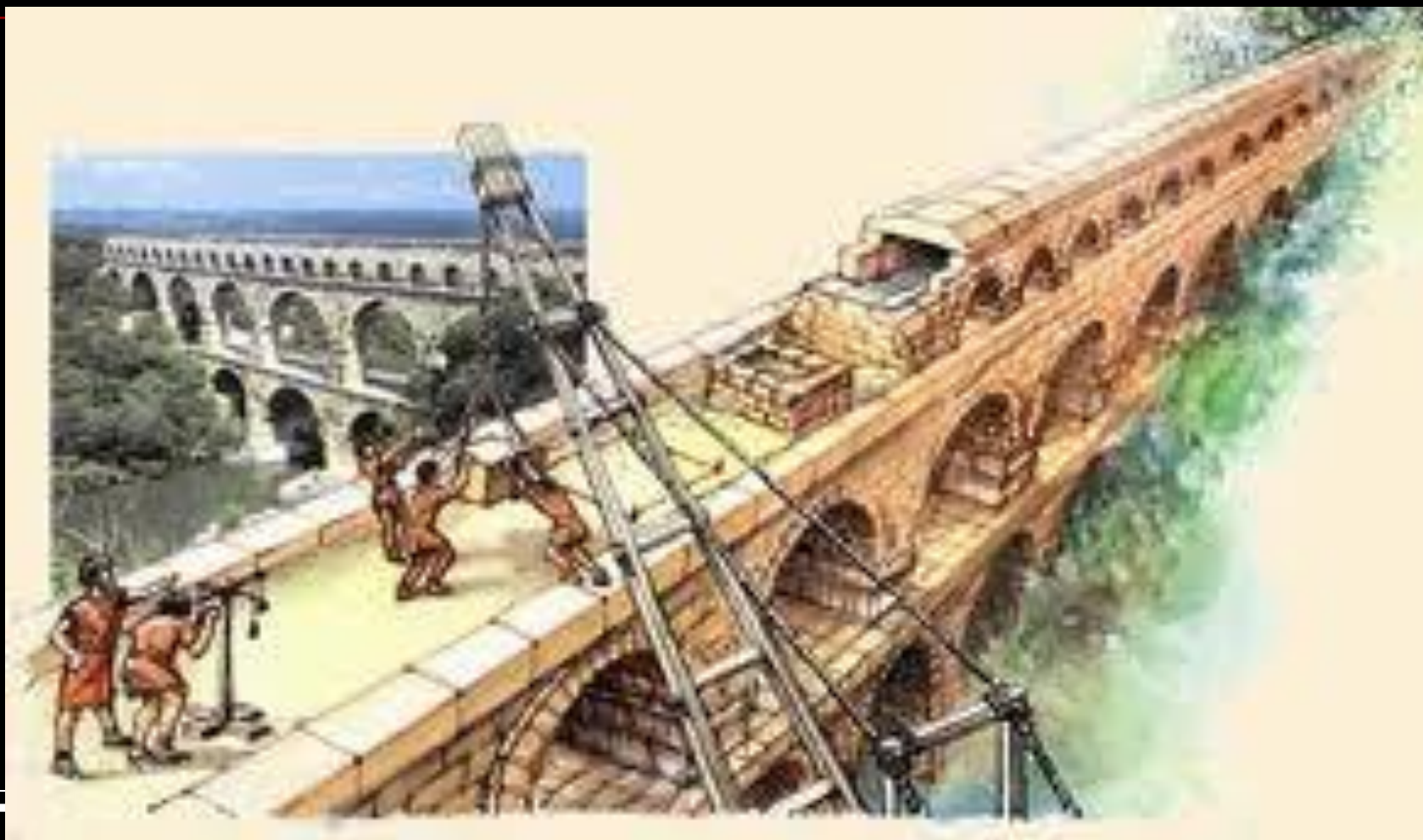
Gotika uslubidagi monastirlar ichki ko'inishi va vetraj namunalari.

X-XI ASRGA TEGISHLI ROMON USLUBIDAGI MEMORCHILIK NAMUNASI.

Rim me'morchilik texnologiyasi.

Fransiyada IX-XI asrlarda qurilish va memorchilik namunalari.

Tayyorlangan slayd ustalari

- Tarix fakulteti 2-B guruh talabalari.
- Rustamov Jonibek.
- Davronov Shuhrat.

Etiboringiz uchun rahmat.

